

SPRAWOZDANIE Z PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO MIESZKAŃCÓW MIASTA WĄBRZEŻNA ZA 2023 ROK

CELE GŁÓWNY:

Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie i stylów zachowań korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu, zapobieganie zaburzeniom psychicznym, przeciwdziałanie nietolerancji, dyskryminacji i wykluczeniu osób z zaburzeniami psychicznymi, przeciwdziałanie seksualizacji dzieci i młodzieży, prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Realizator zadania: Wąbrzeskie Centrum Profilaktyki Terapii i Integracji Społecznej

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

Punkt informacyjno - konsultacyjny dla rodzin w których występują problemy alkoholowe:

- Liczba osób - **58**
- Liczba udzielonych konsultacji indywidualnych – **342**

Punkt informacyjno – konsultacyjny dla rodzin w których występują problemy z zażywaniem narkotyków i dopalaczy:

- Liczba osób – **3**

- Liczba konsultacji - **13**

Współpraca z Grudziądzkim Stowarzyszeniem Specjalistyczna Pomoc Rodziną „Nadzieja”. Bezpłatny dostęp do porad mediatora pojednawczego w rodzinie, doradcy małżeńskiego i rodzinnego, specjalisty od spraw uzależnień.

Stowarzyszenie ogółem udzieliło – **187 świadczeń:**

- Liczba konsultacji dla osób nadużywających i uzależnionych – **45**

- Liczba osób zażywających – **28**

- Liczba konsultacji dla osób współuzależnionych – **143**

Program Candis – Indywidualny Program Terapeutyczny dla użytkowników marihuany. Realizacja programu – **7 osób**

Realizacja Rekomendowanego Programu przez KCPU (II st) Dobre Praktyki – **4 rodziny, 12 osób**

Współpraca z Fundacją „Dies Mei” bezpłatne porady ofiarom przestępstw, ich rodzinom i świadkom, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r. Porozumienie jest podpisane na lata 2022 – 2025 (dopłaty do czynszu, porady prawne, bony żywnościowe).

Pomoc finansowa – **50**

Środki czystości wydane **43** osobom na kwotę – **2150,00 zł**

Pomoc prawna – **50 h**

Pomoc psychologiczna dla ofiar oraz ich rodzin doznających przemocy. Dyżury psychologa odbywają się raz w miesiącu w siedzibie Wąbrzeskiego Centrum. Finansowane z budżetu Wąbrzeskiego Profilaktyki Terapii i Centrum Integracji Społecznej, nie odpłatne dla klientów.
Liczba osób korzystających z porad - **33**

Realizator zadania: Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Termin realizacji: 2023

Zadania realizowane:

- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień,
- inicjowanie działań w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi,
- kontrolowanie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń - **7**

- **25** spraw toczy się w tym:
- **6** wniosków skierowanych do Sądu Rejonowego w Wąbrzeźnie,
- **7** spraw zamkniętych, (postępowanie w Prokuraturze, zmiana miejsca zamieszkania),
- **12** spraw -skierowane osoby podjęły leczenie ambulatoryjne w placówce odwykowej przy Przychodni KEMED w Wąbrzeźnie, w tym:
  - **6** osób w trakcie weryfikacji,
  - **6** osób skutecznie podjęło odwykowe leczenie ambulatoryjne.

Realizator zadania: Świetlica Socjoterapeutyczna działająca przy Wąbrzeskim Centrum Profilaktyki Terapii i Integracji Społecznej

Termin zadania: 2023

Zadania zrealizowane:

Zajęcia socjoterapeutyczne - indywidualne:

- zajęcia dotyczące relacji w domu oraz sposobów wyrażania emocji,
- „Relacje koleżeńskie”,
- rozmowa o moim miejscu w grupie,

- „Mam własne zdanie”,
- sposoby wyrażania emocji,
- rozmowa na temat karygodnego zachowania i odpowiedzialności,
- rozmowa o wpływie braku higieny na relacje z rówieśnikami,
- - zajęcia dotyczące niewłaściwego zachowania,
- zajęcia dotyczące używania wulgaryzmów,
- sposoby rozwiązywania sytuacji konfliktowych,
- „Emocje” – rozmowa o sposobach ich wyrażania, obronie przed agresją,
- rozmowa o szacunku,
- rozmowa na temat wyrażania emocji, kultury osobistej.

Ilość spotkań: **18**

Zajęcia socjoterapeutyczne - grupowe:

- „Lubię siebie”,
- „Stop agresji i przemocy”,
- „Ja też jestem kimś ważnym”,
- „Pokojowo rozwiązujemy konflikty”,
- „Jestem uczniem asertywnym”,
- „Tolerancja a niepełnosprawność”,
- „Wyraź samego siebie”,

- Zajęcia integracyjne. Przeciw agresji”,
- Sztuka odmawiania – jestem asertywny”,
- „Moje miejsce w świetlicy. Każdy z Nas jest inny i wyjątkowy”,
- Jesteśmy różni, ale tak samo ważni”,
- „Rozmowa o emocjach towarzyszącym w czasie świąt”,
- „Empatia”.

Ilość spotkań: **37**

Zajęcia sportowo – ruchowe na świeżym powietrzu, spacer, aktywne spędzanie czasu na placach zabaw, boisku, zabawy z chustą animacyjną, tunelem itp. Nacisk na zdrowy tryb życia, ruch, aktywne formy spędzania czasu.

Projekcje filmów, które oprócz relaksu, wyzwala całą gamę uczuć, emocji. Uczą, jak można radzić sobie z emocjami, trudnościami.

Zajęcia z dogoterapii mające na celu kształtowanie wrażliwości, odpowiedzialności, empatii, uczące, jak właściwie dbać o zwierzęta, jak rozumieć ich zachowania. Redukcja stresu, eliminowanie strachu, przełamywanie własnych lęków.

Zajęcia plastyczne, terapia ręki. Mające na celu rozwijanie zdolności manualnych, spostrzegania, rozumienia, przeżywania emocji. Rozwijanie poczucia estetyki, kreatywności, wrażliwości, pobudzanie wyobraźni, redukowanie napięć, stresu.

Zajęcia profilaktyczne uświadamiające dzieciom zagrożenia, które są skutkiem różnych uzależnień. Informowanie gdzie szukać pomocy, jak sobie radzić z uzależnieniem.

Bajkoterapia - pobudzająca wyobraźnię, pomagająca uporać się dziecku z trudną sytuacją, jakiej doświadczyło, bądź doświadcza, poprzez jej omówienie.

Realizacja programu „ Nie krzywdź”. Uświadamianie wychowankom, jak ważne jest zwalczanie zjawiska przemocy, agresji. Kształtowanie postaw empatii, poszanowania drugiego człowieka, jego praw.

Konkurs profilaktyczny „Wolni od uzależnień” dotyczący eliminowania zagrożeń uzależnień.

Realizator zadania: Szkoła Podstawowa nr 3 w Wąbrzeźnie

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

- rozmowy z rodzicami, opiekunami, uczniami prowadzone przez wychowawców, psychologa i pedagogów nt. problemów uczniów /na bieżąco/, monitorowanie zachowań w zależności od pobudzenia emocjonalnego – dbałość o zachowania aprobowane społecznie, /Na bieżąco, w zależności od potrzeb/,

- doskonalenie zawodowe pracowników szkoły – udział w konferencjach, szkoleniach, studiach podyplomowych,

- zajęcia wychowawcze w klasach O i I – VIII:

- zajęcia z pedagogiem i psychologiem szkolnym:

„Nadaję i odbieram na tych samych falach”,

„Czy jestem osobą tolerancyjną – czy jestem dobrym kolegą?”,

„Wyrażanie pożądanych i niepożądanych emocji”,

„Jak radzić sobie ze złością?”,
„Jak radzić sobie w sytuacji zagrożenia – bezpieczeństwo w szkole”,
„Skutki nieodpowiedniego postępowania i zachowania”,
„Agresja w naszym otoczeniu”,
„Jestem osobą empatyczną – Stop przemocy”,
„Jak przeciwdziałać agresji”,
„Ja i moja klasa – o akceptacji, tolerancji wobec siebie wzajemnie”,
„Humory i humorki – My i nasze emocje”,
„Kultura osobista”,
„Razem weselej”,
„Barwy uczuć”,
„My i nasze emocje”,
„Jak konstruktywnie rozwiązywać problemy”,
„Reaguję na przemoc – cyberprzemocy mówię STOP!”,
„Mój przyjaciel”,
- zajęcia z wychowawcą – klasy IV – VIII:

„Stop uzależnieniom - Internet”,
„Przemocy mówię głośno NIE”,
„Bezpieczni w sieci”,
„Inny nie znaczy gorszy”,
„Bądź kumplem- nie dokuczaj”,
„Szanuję siebie i innych”,
„Kultura osobista ucznia”,
„Smocza kraina” – „Smok ma przyjaciela”,
„Każdy smok jest inny”,
„Jak radzić sobie w sytuacji zagrożenia – bezpieczeństwo w szkole”,
- zapoznanie z Konwencją Praw Dziecka. Wskazanie instytucji i osób działających na rzecz dobra dziecka, /uczniowie klas I-VIII/,
- „Dzień Bezpiecznego Internetu” (gazetka szkolna, prelekcje na godz. wychowawczych, spotkania z policjantem), /uczniowie klas 0-VIII/,
- tegoroczne obchody Międzynarodowego Tygodnia Mózgu „Żyj zdrowo zadbaj o swój mózg – zmienisz swoje życie”, „Gry i zabawy logiczne usprawniające pracę naszego mózgu”, gazetka szkolna, prezentacja multimedialna nt. pracy mózgu, /wszyscy uczniowie/,
- nauczyciel informatyki przeprowadziła aktywizujące lekcje we wszystkich klasach IV –VIII. Klasy czwarte według scenariusza „3...2...1..Internet” poznały zagrożenia takie jak Cyberprzemoc, zapoznały się z zasadami wysyłania zaproszeń i przyjmowania znajomych oraz publikacji zdjęć na portalach społecznościowych, zasady publikowania praz w Internecie i korzystania z nich, /wszyscy uczniowie/,

- udział w spotkaniach z policjantem /cały rok/,
- zajęcia rozwijające wiedzę i zainteresowania przyrodnicze /cały rok/,
- w ramach programu „Zachowaj równowagę” – promocja zdrowego stylu życia oraz zachęcanie do jedzenia warzyw i owoców, picie mleka,
- opieka, wsparcie psychologa szkolnego, pedagogów szkolnych, /odziały przedszkolne, klasy I-VIII/,
- propagowanie zdrowego stylu życia poprzez udział uczniów w zawodach sportowych – Wojewódzka Liga Piłki Ręcznej Dziewcząt/Chłopców;
- w Sztafetowych Biegach Przełajowych /cały rok/; Turnieje towarzyskie na terenie całej Polski,
- filmy na DVD o tematyce profilaktycznej, które wykorzystane mogą być na lekcjach wychowawczych, np. „Dlaczego STOP narkotykom”, „Dopalacze”, „W sieci”, „Piłem i brałem”, „Dziecko w sieci – SIECIAK”, „Lekcje przestrogi” /uczniowie klas I-VIII/,
- spotkanie z policjantem dotyczące bezpieczeństwa w drodze do i ze szkoły, w czasie wolnym od nauki, bezpieczeństwa w czasie kontaktów z nieznanymi osobami, odpowiedzialności za czyny popełnione przez nieletnich, /odziały przedszkolne, klasy I-VIII/,
- pogadanki w klasach nt. właściwego korzystania z Internetu, /uczniowie klas IV-VIII/,
- utrwalenie zasad „fair play” – zabawy uczące zachowania w sytuacji zwycięstwa i porażki – temat lekcji wychowania fizycznego, /uczniowie klas I-VIII/,
- dbałość o zdrowie, bezpieczeństwo swoje i innych. Przestrzeganie zasad higieny osobistej. Rozumienie konieczności kontrolowania stanu zdrowia, stosowanie się do zleceń lekarza. Były to zagadnienia podejmowane podczas lekcji z uczniami.,
- uczniowie poznają zasady korzystania z portali społecznościowych, /uczniowie klas IV-VIII/,
- Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją, /uczniowie klas I-VIII/,

- Z okazji światowego Dnia Świadomości Autyzmu uczniowie przyszedli do szkoły ubrani w kolorze niebieskim, gazetki informujące o Autyzmie, /uczniowie klas III-VIII/,
- Z okazji Światowego Dnia Zespołu Downa przeprowadzenie zajęć w klasach, uczniowie przyszedli do szkoły w kolorowych skarpetkach, /odziały przedszkolne, klasy I-VIII/,
- Badania przesiewowe prowadzone przez p. psycholog z PPP pod kątem motywacji oraz lęków,
- obchody Światowego Dnia Świadomości Autyzmu – wysłanie informacji i filmu z tej okazji, /uczniowie i nauczyciele/,
- Światowy Dzień Zespołu Downa, przedszkolaki obchodziły Światowy Dzień Zespołu Downa czyli Dzień Kolorowej Skarpetki. Kolorowe skarpetki to symbol solidaryzowania się z chorymi na Zespół Downa. Dzieci tego dnia założyły dwie różne skarpetki. Były one bardzo kolorowe... Rozmawiały na temat tolerancji i akceptacji na drugiego człowieka. Choć nie ma osób identycznych – różnorodność jest rzeczą naturalną, /uczniowie i nauczyciele/,
- szkoła bierze udział w akcjach/programach/projektach: /uczniowie i nauczyciele/
  - a) Projekt rządowy „Laboratoria przyszłości”,
  - b) „Szkoła bez przemocy”,
  - c) „Szlachetna paczka”,
  - d) „WF z klasą”,
  - e) „Ogólnopolska Koalicja na rzecz bezpieczeństwa dzieci w Internecie”,
  - f) „Owoce w szkole”,
  - g) „Mleko”,
  - h) „Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży”,
- „Lekcje z emocjami” – pogadanka, filmy edukacyjne, /klasy IV-VIII/.
- akcje czytelnicze: „Czytanie na dywanie”, „Czytam sobie w bibliotece”, „Światowy Dzień Pluszowego Misia”, „Dzień Kropki”, /klasy I-III/.

- spektakle profilaktyczne z teatru Kurtyna, /oddziały przedszkolne, klasy I-VIII/
- akcje charytatywne:
zbiórka nakrętek, karmy dla zwierząt, żywności, „Góra grosza”, „Pomóż i Ty”, „Onko – Mikołaje”, wykonanie laurek, przyborów szkolnych – uczeń jest wrażliwy na potrzeby innych ludzi, kształtuje postawę dzielenia się z innymi, tym co się posiada.
- zapewnienie uczniom odpowiednich warunków do nauki zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami: kształcenie specjalne, nauczanie indywidualne, ścieżka kształcenia, zajęcia korekcyjno – kompensacyjne, zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze, zajęcia z psychologiem, zajęcia z pedagogiem, techniki uczenia się, zajęcia logopedyczne, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno – społeczne /cały rok/
- współpraca z Komendą Powiatową Policji w Wąbrzeźnie, Strażą Miejską, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, WCPTiIS, PCPR, MOPS, GOPS, Sądem Rejonowym – III Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich, Poradnia Zdrowia Psychicznego, kuratorami zawodowymi i społecznymi, asystentami rodziny, MKRPA, Miejski Zespół Interdyscyplinarny, MiPBP
- udostępnienie na stronie internetowej szkoły telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży, telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci – „Martwisz się o dziecko?”, „Niebieska Linia”,
- procedury postępowania w przypadku dziecka krzywdzonego (NK), uczestnictwo na grupach roboczych,
- stworzenie Standardów Ochrony Małoletnich – nauczyciele, rodzice i uczniowie zostali zapoznani z w/w dokumentem, w szkole mieści się gazetka szkolna, procedury znajdują się na stronie internetowej szkoły,
- w ramach współpracy z "Fundacją Dbam o Mój Z@sięg" – szkoła realizowała projekt: SZKOŁA ODPOWIEDZIALNA CYFROWO (SOC), poprzez który należymy do wspólnoty szkół w Polsce, szukających równowagi między korzystaniem z nowych technologii i świadomym tworzeniem realnych więzi poza przestrzenią Internetu. W ramach tej współpracy organizowane były warsztaty online dla rodziców i nauczycieli:
  - Nastolatki wysoko wrażliwe.
  - Profilaktyka depresji z perspektywy specjalistów.

- Trudności życiowe nastolatków.
- Efektywna komunikacja, ukierunkowana na budowanie poczucia własnej wartości dziecka.
- Radzenie sobie ze stresem+ umiejętności samoregulacji.
- Odporność psychiczna, jak nauczyć dziecko dbać o siebie w trudnych sytuacjach?
- Efektywna komunikacja, ukierunkowana na budowanie poczucia własnej wartości ucznia
- Odporność psychiczna, jak nauczyć uczniów dbać o siebie w trudnych sytuacjach?
- W jaki sposób stosować motywującą informację zwrotną oraz komunikat typu JA?
- Radzenie sobie ze stresem+ umiejętność samoregulacji
- Co zrobić w sytuacji, kiedy podejrzewamy, że to co przeżywa uczeń/ dziecko to depresja? Rozmowa z pedagogiem, prawnikiem i psychiatrą.
- udział w posiedzeniach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Realizator zadania: Szkoła Podstawowa nr 2 w Wąbrzeźnie

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

- rozmowy i spotkania z rodzicami, opiekunami, uczniami prowadzone przez wychowawców i pedagogów nt. problemów uczniów (na bieżąco),
- podnoszenie kwalifikacji pracowników szkoły, wykorzystywanie zdobytych umiejętności w codziennej pracy - udział w konferencjach, szkoleniach, studiach podyplomowych, itp.,
- uczestnictwo pedagogów i psychologa w szkoleniach:
- „Jak zapewnić nastolatkowi bezwarunkowe wsparcie i akceptację”,

- ćwiczenia lewopółkulowe w pracy z uczniem z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego,
- ABC spektrum autyzmu,
- przykłady ćwiczeń na zajęcia korekcyjno – kompensacyjne,
- szkolne gry uczniów, nauczycieli i rodziców,
- zaburzenia koncentracji uwagi u dzieci i młodzieży
- zachowania destrukcyjne i trudne wychowawczo – przyczyny, zapobieganie, metody korygowania,
- edukacja kreująca jako trudna profilaktyka „cyberzagrożeń”,
- rozwijanie asertywności u dzieci,
- rozwijanie umiejętności społecznych u uczniów,
- metodyki aktywizujące w pracy pedagoga,
- konferencje:

Konferencja na temat bezpiecznego Internetu, tematy wystąpień: Petros Pysillos „ Internet i AI – jakie czyhają na nas zagrożenia? Sekrety ujawnione, Kira Sukhoboichenko „ Trzy pokolenia w Internecie – wzajemny rozwój”, Tomasz Grzyb „Mikropłatności, superokazje i megapromocje. Świat internetu okiem psychologa społecznego (i innych oszustów)”, Jacek Pyżalski „Sztuczna inteligencja a prawdziwa edukacja, Ilona Katlewska „Wpływ mediów społecznościowych i gier komputerowych na rozwój mózgu adolescentów, Aldona Rumińska – Szalska „ Edukacja kreująca jako trudna profilaktyka cyberzagrożeń”

- szkolenia na platformie EDUMACH:

- ✓ Autyzm - praca nad zachowaniami
- ✓ Dziecko z autyzmem w przedszkolu i szkole,
- ✓ Wybrane metody terapii i wspomaganie w pedagogice specjalnej,
- ✓ Postępowanie z uczniami sprawiającymi trudności wychowawcze,

- ✓ Jak wzmacniać poczucie własnej wartości dziecka?,
- ✓ „Formowanie pracy wychowawczej z wykorzystaniem zasad Design Thinking,

- zajęcia z pedagogiem i psychologiem szkolnym:

- warsztaty „Radzenie sobie ze stresem szkolnym i egzaminacyjnym; Sposoby na stres – zajęcia relaksujące; Ćwiczenia rozwijające zdolności intelektualne”. „Integracja, koleżeństwo działamy w zespole klasowym” „Uzależnienia behawioralne” „Szczęście” „Myśl pozytywnie” „Rozpoznaję emocje” „Moja złość” „Mój smutek” „Mój strach” „Moja radość” „Relaksujący oddech”- udostępnienie rodzicom linku do filmiku na temat złości - skąd się bierze, czy jest potrzebna i jak sobie z nią radzić, Z prądem za wszelką cenę - presja grupy rówieśniczej, Czy potrafię współpracować w grupie? Ćwiczenia koordynacji – wzrokowo-ruchowej

zajęcia grupowe przeprowadzone przez psychologa szkolnego w ramach działań profilaktycznych:

zajęcia psychoedukacyjne z uczniami na temat:

- „Rozwijamy kreatywność myślenia” ,
- „Budujemy pozytywne relacje w klasie” ,
- „Szacunek kontra agresja” ,
- „Szacunek i życzliwość w relacjach klasowych” ,
- „Szanujemy się wzajemnie” ,
- „Nauka relaksu” ,
- „Budujemy pozytywne relacje w klasie ,
- „Mowa nienawiści w sieci kontra szacunek” ,
- zajęcia dotyczące nawiązywania prawidłowych relacji,

- prowadzenie terapii psychologicznej (zajęcia stałe) przez psychologa szkolnego:
- konsultacje dla dzieci/uczniów w zakresie radzenia sobie z emocjami, nawiązywania i podtrzymywania prawidłowych relacji interpersonalnych:
  - indywidualne doraźne,
  - indywidualne cykliczne,
  - grupowe,
  - wspieranie rodziców w procesie wychowawczym w formie rozmów, porad, konsultacji,
- we wrześniu dzieci z oddziałów przedszkolnych i uczniowie klas I – III uczestniczyły w przedstawieniu profilaktycznym "Dziki zachód". W WDK aktorzy Teatru Kurtyna przedstawili młodym widzom historię kowboja o imieniu Maurycy, który wyruszył pieszo w niebezpieczną podróż na tereny zamieszkiwane przez Indian, żeby odnaleźć ważny dla wszystkich dzieci skarb. Podczas jego wędrówki przez prerię dzieci dowiedziały się jak prowadzić zdrowy tryb życia, dlaczego papierosy i alkohol szkodzą naszemu organizmowi i czy smartfon jest skarbem ważnym dla wszystkich dzieci,
- wychowawcy wzięli udział w szkoleniu: jak rozpoznać czy uczeń nie doświadcza przemocy w domu? Poruszane zagadnienia: rodzaje przemocy, zaniedbywanie potrzeb dziecka, na co zwracać uwagę, poradniki dla nauczycieli, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę,
- nauczycieli i rodzice otrzymali ofertę szkolenia online z Poradni Gniazdo: Wykład: Jak dojrzewamy w XXI wieku, czyli czym żyją dzisiejsze nastolatki. Czego nastolatki potrzebują od dorosłych. 5 umiejętności rodzica nastolatka, których możesz się nauczyć. Panel pytań do prowadzącego,
- propagowano zdrowy styl życia poprzez udział uczniów w zawodach sportowych (styczeń, luty, wrzesień),

- psycholog i pedagodzy prowadzili zajęcia nt. uzależnienia od Internetu, komputera,
- propagowano szkolenia dla nauczycieli i rodziców dotyczących depresji,
- prowadzone były zajęcia świetlicowe, których celem jest stworzenie uczniom warunków do wszechstronnego rozwoju, świadomego i aktywnego przygotowania do życia w społeczeństwie; nauczyciele poprzez różnorodne formy zajęć wzbogacali wiedzę o otaczającym świecie oraz rozwijali zainteresowania plastyczne, techniczne czy umysłowe uczniów; ważną rolę we wspomaganiu motoryki małej ręki odgrywały zabawy konstrukcyjne z wykorzystaniem klocków i słomek, wycinanek przestrzennych i origami.
- 37 uczniów brało udział w warsztatach z zakresu rozwijania kompetencji emocjonalno - społecznych prowadzonych przez pedagoga szkolnego, których celem jest budowanie stabilności emocjonalnej, rozwijanie optymalnych strategii radzenia sobie z nieprzyjemnymi uczuciami i konfliktami oraz poprawa ich umiejętności komunikacyjnych. Jest nim też umacnianie zaufania do siebie i innych oraz wzbogacanie wiedzy o sobie i innych ludziach poprzez interakcje podczas zabawy,
- spotkania uczniów klas 4-8 z funkcjonariuszami policji na temat odpowiedzialności karnej nieletnich,
- uczniowie brali udział w zajęciach organizowanych przez WCPTiS „Przemoc i agresja wśród rówieśników”,
- w ramach obchodów Dnia Życzliwości odbył się konkurs literacki „LIST DO PRZYJACIELA”,
- 10 uczniów brało udział w warsztatach organizowanych przez PCPR – temat „Moje emocje”,
- uczniowie klas I – VI spotkali się z policjantami KPP w Wąbrzeźnie. Tematyka spotkań: bezpieczeństwo podczas ferii zimowych,

- w lutym z okazji obchodów Dnia Bezpiecznego Internetu wszystkim nauczycielom i rodzicom został udostępniony link do konferencji przygotowanej przez Centrum Programu Safer Internet (PCPSI) Każdy mógł wybrać interesujące go zagadnienie. Tematy wystąpień:

Petros Pysillos „ Internet i AI – jakie czyhają na nas zagrożenia? Sekrety ujawnione,

Kira Sukhoboichenko „ Trzy pokolenia w Internecie – wzajemny rozwój”,

Tomasz Grzyb „Mikropłatności, superokazje i megapromocje. Świat internetu okiem psychologa społecznego (i innych oszustów)”,

Jacek Pyżalski „Sztuczna inteligencja a prawdziwa edukacja,

Ilona Katlewska „Wpływ mediów społecznościowych i gier komputerowych na rozwój mózgu adolescentów, Aldona Rumińska – Szalska „ Edukacja kreująca jako trudna profilaktyka cyberzagrożeń”,

- 21 marca świętowaliśmy w naszej szkole pierwszy dzień kalendarzowej wiosny, ale także pamiętaliśmy o Światowym Dniu Zespołu Downa, który nazywany jest też Dniem Kolorowej Skarpetki Zakładając skarpetki nie do pary daliśmy wyraz solidarności z osobami dotkniętymi Zespołem Downa,

- w kwietniu obchodziliśmy Światowy Dzień Świadomości Autyzmu. W klasach odbyły się lekcje na temat tolerancji,

- W kwietniu obchodziliśmy Tydzień dla zdrowia. Wszystkie klasy wzięły udział w zawodach wiedzy – sportowych. W ramach zadań wiedzy uczniowie rozwiązywali zagadki, krzyżówki, odpowiadali na pytania, układali zdania z rozsypanek, rozwiązywali wykreślanek i układali hasła na temat zdrowego stylu życia. Wszyscy wykazali się też sprawnością fizyczną. W klasach starszych promowano zdrowe nawyki żywieniowe podczas Dnia Zielonych Warzyw i Owoców. Uczniowie klas I- III oraz dzieci z oddziałów przedszkolnych obchodziły Europejski Dzień Śniadania. Z tej okazji przedszkolaki przygotowały pyszne i zdrowe kanapki, a ze starszakami spotkaliśmy się w sali gimnastycznej, gdzie

- po krótkiej pogadance na temat korzyści płynących ze spożywania śniadania - wszystkie klasy zaprezentowały hasła propagujące jedzenie tego najważniejszego posiłku w ciągu dnia.
- W maju dla uczniów klas siódmych i ósmych naszej szkoły zostały zorganizowane spotkania z Kierownikiem Oddziału Sanitarnego i Profilaktyki Zdrowotnej, panią Małgorzatą Wypij-Olszewską z Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wąbrzeźnie. Zaproszony gość wygłosił wykład na temat „Wpływ substancji psychoaktywnych na zdrowie”. Wyjaśnił uczniom co oznacza termin „substancja psychoaktywna” oraz jakie są efekty jej zażywania. Uczniowie w skupieniu wysłuchali wystąpienia prelegenta.
- Baw się i bądź bezpieczny - akcja przeprowadzona przez dzielnicowych w czerwcu. Odbyły się spotkania z funkcjonariuszami policji. Omawiana tematyka: bezpieczeństwo w czasie letniego wypoczynku, bezpieczeństwo w Internecie, w starszych klasach dodatkowo odpowiedzialność karna za swoje czyny,
- 20 września dzieci z oddziałów przedszkolnych i uczniowie klas I – III uczestniczyli w przedstawieniu profilaktycznym "Dziki zachód". Aktorzy Teatru Kurtyna przedstawili młodym widzom historię kowboja o imieniu Maurycy, który wyruszył pieszo w niebezpieczną podróż na tereny zamieszkiwane przez Indian, żeby odnaleźć ważny dla wszystkich dzieci skarb. Podczas jego wędrówki przez prerię dzieci dowiedziały się jak prowadzić zdrowy tryb życia, dlaczego papierosy i alkohol szkodzą naszemu organizmowi i czy smartfon jest skarbem ważnym dla wszystkich dzieci,
- 27 września uczniowie klas pierwszych uczestniczyli w spotkaniu z przedstawicielem policji w ramach obchodów Tygodnia Zrównoważonego Transportu. Dzieci obejrzały prezentację multimedialną na temat bezpieczeństwa, a następnie uczyły się w praktyce jak bezpiecznie przechodzić przez jezdnię,
- W listopadzie obchodziliśmy w szkole Ogólnopolski Dzień Praw Dziecka. Wszyscy wychowawcy w tygodniu od 21 – 25 listopada przeprowadzili w klasach lekcje na temat praw dziecka, według scenariuszy otrzymanych przez pedagogów szkolnych,

- W grudniu 25 uczniów oraz ich rodzice realizowali program nauczania **Unplugged** dotyczący zapobiegania uzależnieniu od używek oparty na modelu wszechstronnego wpływu społecznego. Celem niniejszego podejścia jest wyposażenie młodych ludzi w konkretne umiejętności oraz środki, których potrzebują, by oprzeć się wpływom społecznym oraz potwierdzić w praktyce wiedzę o używkach oraz ich niekorzystnych konsekwencjach zdrowotnych. Jednakże wpływ społeczny został jednocześnie ujęty w programie, jako czynnik ochronny zapobiegający korzystaniu z używek. Interaktywne metody wykorzystywane w programie skoncentrowały się na zwiększeniu kompetencji integracji relacji oraz mocnej sieci społecznej w tym podejściu do używek i ich stosowania. Unplugged przeprowadzili trenerzy szkoleni przez instytucje koordynujące program: Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii,
- stworzenie uczniom odpowiednich warunków do pobierania nauki zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami: kształcenie specjalne, rewalidacje indywidualne, zajęcia w grupie do 5 uczniów, nauczania indywidualne, zindywidualizowane ścieżki kształcenia, prowadzenie zajęć korekcyjno – kompensacyjnych, dydaktyczno- wyrównawczych, zajęcia z pedagogiem , psychologiem,
- współpraca z Policją, Strażą Miejską, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Poradnią Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w Toruniu i Grudziądzu, MOPS- em,, OPS Gminy Ryńsk kuratorami sądowymi, PCPR- em, WCPTiIS,
- kilkunastu uczniów jest leczonych psychiatrycznie, szkoła przygotowuje dokumenty dla lekarza i Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej,
- uczniowie objęci nauczaniem indywidualnym: w ubiegłym roku szkolnym, do czerwca 2022 r.:
7 uczniów (6 osób na podstawie zaświadczenia od lekarza psychiatri), w bieżącym roku szkolnym 7 uczniów – (7 osób na podstawie zaświadczenia od lekarza psychiatri),

- uczniowie objęci zindywidualizowaną ścieżką kształcenia: w ubiegłym roku szkolnym do czerwca 2023 r.: 11 uczniów (wszyscy na podstawie zaświadczenia od lekarza psychiatry), w bieżącym roku szkolnym 12 uczniów – (wszyscy na podstawie zaświadczenia od lekarza psychiatry),

- uczniowie objęci rewalidacją indywidualną na podstawie orzeczenia o kształceniu specjalnym: w ubiegłym roku (do czerwca 2022 r.) – 21 uczniów, od września 2022 r. 25 uczniów z rewalidacją indywidualną.

Realizator zadania: Przedszkole Miejskie „Bajka”

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

- w oparciu o realizację programu „Savoir-vivre od przedszkolaka do nastolatka. ABC dobrego wychowania” oraz program wychowawczo-profilaktyczny – kształtowanie u dzieci wrażliwości estetycznej względem siebie i najbliższego otoczenia oraz pogłębianie wiedzy w zakresie zagadnień związanych ze zdrowiem i bezpieczeństwem , /196/

- wspieranie rodziców w wychowywaniu dzieci (działalność Akademii Rodziców, gazetka przedszkolna „Wieści z Bajki”),

- współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną: badania dodatkowe oraz wspieranie dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, porady, konsultacje

- rozmowy z rodzicami, opiekunami dzieci dotyczące niewłaściwych zachowań, sposobów ich eliminowania,

- przestrzeganie praw dziecka – Konwencja Praw Dziecka /cały rok/,

- działania wychowawcze w celu kształtowania postaw, respektowania norm społecznych i wartości,
- Dzień Praw Dziecka z UNICEF,
- spotkania z pielęgniarką,
- realizacja programu wychowawczo-profilaktycznego dla dzieci w wieku przedszkolnym - kształtowanie u dzieci prawidłowych postaw prozdrowotnych, odpowiedzialności za innych poprzez własne postępowanie,
- Cykl działań „Z poradnika kulturalnego dziecka” – kształtowanie u dzieci właściwych postaw i zasad postępowania na podstawie literatury,
- Współpraca z Miejską i Powiatową Biblioteką Publiczną – realizacja cyklu spotkań bibliotecznych z zakresu rozwijania kompetencji i zainteresowań czytelniczych, /196/,
- udział dzieci w konkursach organizowanych przez bibliotekarkę Dorotę Sionkowską, /196/,
- udział rodziców w zebraniu warsztatowym nt. gier komputerowych oraz treści, z jakimi dzieci się stykają, jakie zagrożenia i konsekwencje niesie to za sobą, /25/,
- sesje czytania dzieciom z uwzględnieniem literatury dziecięcej /cały rok/
- zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem książek zakupionych w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025, 196/:
- a) uwzględniające potrzeby osób niepełnosprawnych, m.in. z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera;
- b) przydatne w terapii pedagogicznej,
- c) bajki terapeutyczne, pomagające przezwycięzać różnego rodzaju lęki, dające poczucie bezpieczeństwa, rozbudzające ciekawość i wspierające rozwój dzieci;
- systematyczne korzystanie z sali gimnastycznej przedszkola - promowanie zdrowego stylu życia

- wyjścia do ogrodu przedszkolnego w celu aktywnego spędzania czasu z wykorzystaniem dostępnego sprzętu rekreacyjno-sportowego, a także przyrządów gimnastycznych i inwencji własnej;
- organizacja atrakcyjnych form zabaw ruchowych i ćwiczeń;
- zajęcia dydaktyczne w ogrodzie przedszkolnym, obserwacje przyrodnicze, drobne prace użyteczne, np. dbałość o rabatkę kwiatową i estetyczny wygląd przydzielonej przestrzeni
- Dzień Życzliwości i Pozdrowień /listopad 2023/
- Dzień Tolerancji /listopad 2023/
- organizacja „V Jesiennej Olimpiady Sportowej Przedszkolaków” – zawody w kilku wybranych dyscyplinach sportowych z podziałem na grupy wiekowe /wrzesień 2023/
- organizacja V Biegu Bajkowego pod hasłem „Lubię pomagać” – propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia
- udział dzieci w kampanii „Rowerowy maj” promującej zdrowy tryb życia /maj 2023/
- organizacja zajęć z wykorzystaniem programu KidSmart oraz innych programów edukacyjnych /cały rok/
- „Poznajemy bezpieczny Internet” – edukacja dzieci w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu oraz urządzeń elektronicznych typu smartfon, tablet, komputer
- organizacja zajęć mających na celu zapoznanie dzieci z dostępnymi urządzeniami cyfrowymi oraz edukacyjnym sposobem ich wykorzystania
- zajęcia dodatkowe – koła zainteresowań, różnorodne zajęcia popołudniowe rozwijające mowę, myślenie, wiedzę, zainteresowania, sprawność ruchową, itp. /cały rok/
- realizacja projektów grupowych i przedszkolnych, autorskich programów

- wycieczki do zakładów pracy w ramach realizacji projektów
- udział dzieci w grze miejskiej „Śladami Bajki”
- organizacja zajęć w kąciakach aktywności twórczej
- dyskusje i pogadanki nt. „Wiosenne przebudzenie w przyrodzie oraz wpływ aktywności ruchowej na zdrowie człowieka”
- zajęcia dotyczące zdrowia i zdrowego odżywiania się - bajki, filmy, pogadanki z kucharką, wizyta w kuchni, samodzielne przygotowywanie zdrowych posiłków
- pogadanki z pielęgniarką /cały rok/
- systematyczne korzystanie z literatury w ramach realizacji tematyki „Dbamy o zdrowie” (filmy edukacyjne, piosenki, plansze, ilustracje, wiersze, opowiadania)
- udział w ogólnopolskim programie edukacyjnym dla przedszkoli przygotowanym przez GIS pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” /czerwiec 2023/
- organizacja zabaw związanych ze świętami „nietypowymi”, np. Dzień Jabłka, Dzień Kropki, Dzień Dyni, Dzień Kota
- udział w konkursach i wydarzeniach organizowanych przez inne instytucje
- udział w akcji „Jak nie czytam, jak czytam” promującej pozytywny wizerunek książki, zachęcanie do czytania
- utworzenie „Sadu 70-lecia istnienia przedszkola” – zaszczepianie właściwych nawyków zdrowotnych
- udział w konkursie „Ogródki ze smakiem”,
- udział w akcji przedszkolnej „Wędrująca książka”, /50/,
- opracowanie i wdrożenie Standardów ochrony dzieci przed krzywdzeniem,

- udział w przedstawieniach teatralnych, /196/,
- udział w koncertach Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej,
- spotkania z okazji Dnia Babci i Dziadka, Dnia Matki i Ojca,
- udział w akcjach charytatywnych (akcja UNICEF, Góra Grosza, zbiórka kasztanów i żołędzi dla zwierząt leśnych „Pomóż zwierzętom leśnym, przetrwać zimę” (zbiórka kasztanów dla koncernu farmaceutycznego), zbiórka karmy dla zwierząt ze schroniska, szlachetna paczka, Dzień Wolontariusza i V Bieg Bajkowy),
- działalność w ramach Przedszkolnego Klubu Wolontariatu,
- współpraca z klubami seniora,
- XVIII festyn rodzinny,
- obchody 70-lecia Przedszkola,
- objęcie pomocą psychologiczną przedszkolaków ze specjalnymi potrzebami, /psycholog/,
- objęcie pomocą logopedyczną przedszkolaków /cały rok/, /logopeda – 40/,
- prowadzenie zajęć indywidualnych o charakterze korekcyjno-kompensacyjnym / styczeń-czerwiec 2023 - 6/, wrzesień-grudzień 2023 – 8/,
- prowadzenie zajęć o charakterze emocjonalno-społecznym, /3/,
- prowadzenie zajęć o charakterze terapeutycznym, /23/,
- współpraca z Komendą Powiatową Policji, Strażą Pożarną, Strażą Miejską „Bezpieczne zachowanie w przedszkolu, w domu, na ulicy” – spotkania według harmonogramu /cały rok/, /196/,
- zajęcia dydaktyczne w grupach pt. „Jestem bezpieczny” z wykorzystaniem plansz tematycznych, literatury, materiałów multimedialnych, wierszy, piosenek, prowadzone przez nauczycielki,
- spotkania z przedstawicielami służb organizowane w przedszkolu w ramach bieżącej tematyki, /196/,
- plenerowe zajęcia z udziałem policjantów,

- ćwiczenia przeciwpożarowe, próbna ewakuacja,
- współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną,
- zajęcia warsztatowe dla dzieci prowadzone przez psycholog M.Kaczor /psycholog/:
- a) „Różnobarwny świat emocji”, /50/,
- b) „Mądra główka – zajęcia rozwijające zdolności poznawcze dzieci, /25/,
- współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną – badania dodatkowe, wspieranie dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, porady, konsultacje,
- zajęcia indywidualne z dziećmi, / psycholog/terapeuci/,
- zajęcia grupowe z dziećmi w ramach terapii logopedycznej doskonalące wymowę już ukształtowaną oraz ćwiczenia w prawidłowym wymawianiu głosek /cały rok/, /logopeda/,
- Dzień otwartych drzwi w „Bajce” – spotkanie adaptacyjne.

Realizator zadania: Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna w Wąbrzeźnie

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

- prowadzenie zajęć warsztatowych dla uczniów z zakresu ochrony zdrowia psychicznego – zgodnie ze zgłaszanym przez pracowników szkół zapotrzebowaniem,
- stale wzrasta zapotrzebowanie na udzielanie porad psychologicznych dla dzieci i rodziców. Zazwyczaj po zgłoszeniu problemu proponujemy przeprowadzenie badania psychologicznego lub pełnego badania psychologiczno – pedagogicznego. Dzięki temu możliwe jest pozyskanie pełniejszej wiedzy na temat przyczyn problemów oraz przekazanie zaleceń do pracy z dziećmi i młodzieżą. W sytuacjach tego wymagających

wskazujemy na potrzebę rozszerzania diagnozy o konsultacje specjalistyczne. Najczęściej

z psychiatrami i neurologami,

- wśród największej liczby zgłaszanych zaburzeń dominowały:

- problemy wychowawcze,
- zaburzenia zachowania,
- zaburzenia emocjonalne,
- mutyzm wybiórczy,
- całościowe zaburzenia rozwoju (autyzm w tym Zespół Aspergera),
- problemy edukacyjne – zwłaszcza brak motywacji do nauki oraz występowanie braków wiadomościach i umiejętnościach szkolnych.

- badania przesiewowe: w Szkole Podstawowej nr 3 w Wąbrzeźnie przeprowadzono – ocena poziomu lęków i motywacji do nauki; w Szkole Podstawowej nr 2 w Wąbrzeźnie – badania dzieci 5/6 letnich, oceniające możliwość zagrożenia dysleksją,

- zajęcia warsztatowe dla rodziców „Między nami rodzicami” – cykl spotkań organizowanych na terenie Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Wąbrzeźnie,

- organizowanie cyklicznych spotkań z pedagogami, psychologami szkolnymi oraz osobami realizującymi zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej ze szkół i placówek z terenu Powiatu Wąbrzeskiego,

- kontakt z pracownikami PCPR, MOPS-u i WCPTiS – promowanie zajęć rozwijających kompetencje wychowawcze skierowanych do rodziców,

- Stały kontakt z pedagogami szkolnymi, działalność edukacyjno-informacyjna, e-maile, udzielanie informacji dotyczącej procedur, rozporządzeń, organizacji badań w PPP, wymaganych dokumentów,

- uczestnictwo w spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego przy Urzędzie Gminy Ryńsk oraz przy Urzędzie Miasta w Wąbrzeźnie,
- materiały edukacyjne zawarte na stronie internetowej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Wąbrzeźnie, Starostwa Powiatowego w Wąbrzeźnie, w prasie lokalnej – artykuły, linki do przydatnych stron,
- pomoc udzielana indywidualnie:
- Terapia psychologiczna w tym RSA Biofeedback,
- Terapia pedagogiczna,
- Terapia logopedyczna,
- Terapia ruchem (dla dzieci przez 18 miesiącem życia).
- spotkania z rodzicami na terenie szkół – prowadzenie pogadarek i prelekcji – zgodnie ze zgłaszanym zapotrzebowaniem,
- systematyczny udział pracowników Poradni w różnorodnych formach szkolenia z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego.

Realizator zadania: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąbrzeźnie

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

Wsparcie dla osób z problemami psychicznymi:

2023	Liczba osób
Ogółem	51
Zasiłki stałe	14
Zasiłki okresowe	2
Zasiłki celowe	8
Opłata za pobyt w DPS	22
Wykup obiadów	1
Liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS dla osób psychicznie chorych	1
Asystentura dla rodzin, w których przynajmniej 1 osoba ma problemy ze zdrowiem psychicznym	5

Opłata za pobyt w DPS w 2023 roku za osoby z zaburzeniami psychicznymi wyniosła **851 830,74 zł**

Realizator zadania: Świat Zdrowia Centrum Medyczne Wąbrzeźnie

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

- W Poradni Zdrowia Psychicznego w Przychodni leczy się około /300/ pacjentów.

Realizator zadania: Nowy Szpital w Wąbrzeźnie Sp. Z o.o.

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

- w Poradni Zdrowia Psychicznego leczy się 76 osób.

Realizator zadania: Przychodnia KEMED

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

Brak danych

Realizator zadania: Dom Pomocy Społecznej w Wąbrzeźnie

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

- na terenie Domu Pomocy Społecznej przebywa 75 osób przewlekle psychicznie chorych. Głównym celem Domu jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa, poszanowania godności oraz usług bytowych, opiekuńczych i wspomagających.

Realizator zadania: Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wąbrzeźnie

Termin realizacji: 2023

Zrealizowane zadania:

- z warsztatów korzysta 55 osób z powiatu wąbrzeskiego. Głównym celem jest pomoc w włączeniu osób do dziennego życia społecznego, przeciwdziałaniu wykluczeniu. Prowadzenie rehabilitacji osób z Zespołem Downa, z Dziecięcym Porażeniem Mózgowym oraz z innymi schorzeniami.